

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม
Dendrobium Orchid Production by Farmers in Sampran District of Nakhon Pathom Province

ณัฐพร จินประชา (Nuttaporn Cheanpracha)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khibtong) **

สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesung) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม (2) การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร (3) ความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายใน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 222 ราย ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 ครัวเรือน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 68.5 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 44.89 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.12 คน มีประสบการณ์ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย เฉลี่ย 17.62 ปี เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย เกษตรกรทั้งหมดมีสื่อในครัวเรือน คือ โทรทัศน์ และ วิทยุ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีจำนวน 3 คน และแรงงานจ้าง 3 คน พื้นที่ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายเฉลี่ย 23.82 ไร่ และเป็นพื้นที่ของตนเองบางส่วนและเป็นพื้นที่เช่าบางส่วน แหล่งเงินทุนของเกษตรกรทั้งหมดมาจากเงินทุนของตนเอง (2) เกษตรกรทั้งหมดใช้ชาแลนพรางแสง ส่วนใหญ่มีความเข้ม 50 – 60% โดยใช้เสาคอนกรีต และโต๊ะทำด้วยเสาคอนกรีตพื้นโต๊ะทำด้วยสายโทรศัพท์ วัสดุปลูกใช้กาบมะพร้าวหรือใบเครื่องปลูก 4 ปี พันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ บอมโงแดง ใช้ต้นพันธุ์จากการแยกกล้า เกษตรกรทั้งหมดขยายพันธุ์ด้วยเอง การให้น้ำส่วนใหญ่ใช้สปริงเกอร์ และใช้น้ำจากแม่น้ำ เกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 30-20-10 แมลงและศัตรูพืชสำคัญที่พบ ได้แก่ เพลี้ยไฟ และบั่วกล้วยไม้ โรคสำคัญที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ โรคเน่าดำ การป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงเวลาเช้า โดยเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีดอกบานไม่น้อยกว่า 4 ดอก การจำหน่ายต่างประเทศทั้งหมดจะคัดเกรดกล้วยไม้ ส่วนใหญ่คัด 4 เกรด และผลผลิตส่วนใหญ่ส่งจำหน่ายที่ประเทศอิตาลี (3) เกษตรกรมีความต้องการ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อยู่ในระดับมาก ในเรื่องวัตถุดิบทางการเกษตร และการรวมกลุ่มเกษตรกร ช่องทางและวิธี การในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ส่วนใหญ่ต้องการความรู้จากบุคคลจากหน่วยงานราชการ ซึ่งผ่านสื่อ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และคู่มือ โดยการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย

คำสำคัญ: การผลิต กล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mydear_love2010@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of the study were to (1) investigate the foundation of social and economics of farmers, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province, (2) dendrobium orchid production of farmers, and (3) find out the requirement of agricultural extension concerning dendrobium orchid production.

Populations used for this research were 222 farmers who grew dendrobium orchid in Sam Phran District, Nakhon Pathom. The study was done by sampling 143 farmers with simple random sampling. Data collected by interview questionnaire and analyzed with statistic computer program; frequency, percentage, weighted mean score, mean, maximum and minimum, standard deviation.

The result of the study found that (1) majority of farmers were male (68.5%), average age 44.89 years, primary education, average member in household 4.12 persons, average experiences in dendrobium production 17.62 years, belong to farmer institution and group member of dendrobium production, media in household were TV and radio, receiving knowledge of dendrobium production from agricultural extension worker, average labor in household 3 person, employment 3 persons, average area of dendrobium production 23.82 rai, with own land and lend land and the resource of fund used own fund. (2) Majority of farmers used the screen light as light intensity 50-60%, used concrete pile and concrete table, ground of table used telephone line, coconut leaves for media in planting, 4 years of duration. The dendrobium variety was Born Jo Daeng, plant propagation by separation, sprinkles watering, river was water resource. The farmers used chemical fertilizer formula 30-20-10, the pests were thrips and orchid insect, diseases was black spot, protection by chemical. The farmer harvested in the morning, the flower should has 4 flowers, sell to foreign by 4 grades of selection, the production export to Italy. (3) The average score of farmer is requirement to extend Dendrobium technology transfer was 3.77 as moderate level. The channel and procedure of agricultural extension concerning dendrobium was the government official via internet, television and manual by study tour, practice and lecture.

Keywords: Dendrobium production, Samphran District, Nakhon Pathom Province

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช mydear_love2010@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ลักษณะทั่วไปของกล้วยไม้ กล้วยไม้อยู่ในวงศ์กล้วยไม้ (Family Orchidaceae) Class Angiospermae มีประมาณมากกว่า 800 สกุล (genera) 15,000 – 30,000 ชนิด (species) มีอายุยาว จัดเป็นพืชยืนต้น และเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีการเจริญเติบโตแบบแตกกอ กล้วยไม้สกุลหวาย (Dendrobium) มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยเป็นกล้วยไม้ตัดดอกเขตร้อน ซึ่งอยู่ในสกุลหวาย มีอกลาราว แวนด้า นอกจากนี้ยังมีประเทศอื่น ๆ ทั้งในเอเชียและทวีปอื่น ๆ ที่มีการผลิตกล้วยไม้ตัดดอก สามารถจำแนกออกได้มากถึง 20 หมู่

ผู้ผลิตและส่งออกกล้วยไม้สกุลหวายมากที่สุดของโลกคือ ประเทศไทย โดยกล้วยไม้ที่มีการปลูกเป็นการค้าในปัจจุบันส่วนใหญ่มีการนำจากต่างประเทศเข้ามาพัฒนาจนได้พันธุ์ลูกผสมที่มีลักษณะเหมาะสมสำหรับปลูกเพื่อเป็นกล้วยไม้ตัดดอกตัดดอกและจำหน่ายเป็นกล้วยไม้กระถางจำนวนมาก กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายที่ประเทศไทยส่งออกเป็นพันธุ์แรก คือ พันธุ์ปอมปาดัวร์ หรือพันธุ์หวายมาดาม ส่วนในปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พันธุ์บอมโงแดง บอม17 เอียสกุล ขาวสนาน ขาวประวิทย์ ขาว 4N ขาว 5N แอนนา ซากุระ และบุรณะเจด (กรมวิชาการเกษตร 2547:11) ปัจจุบันสามารถผลิตกล้วยไม้ตัดดอกได้กว่า 45,000 ต้น ผลผลิตครึ่งหนึ่งจำหน่ายตลาดภายในประเทศ ส่วนที่เหลือส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ ทำรายได้ให้ประเทศประมาณประมาณ 2,500 ล้านบาท ตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี สาธารณรัฐประชาชนจีน กล้วยไม้ตัดดอกที่ผลิตและส่งออกประมาณร้อยละ 90 เป็นกล้วยไม้สกุลหวาย ที่เหลือเป็นสกุลอื่นๆ ได้แก่ สกุลแวนด้า มีอกลาราว อเรนดา แอสโกลเซนด์ ออนซิดิเคียม แคลทิลยา และรองเท้านารี (กรมวิชาการเกษตร:2547)

ในจังหวัดนครปฐม อำเภอสามพราน เป็นอำเภอหนึ่งในพื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายจำนวนมาก แต่ปริมาณผลผลิตก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค กล้วยไม้สกุลหวาย เป็นไม้ตัดดอกที่น่าสนใจเนื่องจากมีความหลากหลายด้านสี สัน กลิ่น ขนาด รูปทรง และอายุปักแจกันยาวนานกว่า เมื่อเทียบกับไม้ตัดดอกทั่วไป ทำให้มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการที่ยังคงเพิ่มขึ้นในตลาดโลก และมีการขยายตัวในตลาดใหม่ๆ โดยเฉพาะจีน ที่ยังมีคู่แข่งน้อย

ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษาเรื่อง เกษตรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกรใน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างไร มีสภาพการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายอย่างไรความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายใน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม อย่างไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษานี้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตอย่างถูกวิธี และเป็นแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับผลิดกกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายใน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 จำนวน 222 ครัวเรือน สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 ครัวเรือน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 – 50 ปี อายุเฉลี่ย 44.89 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน และมีประสบการณ์ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย 21 – 25 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 17.62 ปี เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่มสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ในครัวเรือนของเกษตรกรทั้งหมด มีสื่อโทรทัศน์ และวิทยุ ในชุมชนของเกษตรกรทั้งหมด มี ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรรองลงมาเกษตรกรมีหอกระจายข่าว ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายทั้งหมดได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีแรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีจำนวน 3 คน และจำนวนแรงงานจ้างส่วนใหญ่ 4 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายระหว่าง 21 – 30 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายเฉลี่ย 23.82 ไร่ และเป็นพื้นที่ของตนเองบางส่วนและเป็นที่เช่าบางส่วน อาชีพหลักของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ คือ ปลูกกล้วยไม้ และเกษตรกรส่วนใหญ่ มีอาชีพรองคือ อาชีพค้าขาย แหล่งเงินทุนของเกษตรกรทั้งหมดมาจากเงินทุนของตนเอง รองลงมาใช้เงินทุนของญาติ พี่น้อง และกลุ่มสถาบันเกษตรกร

2. การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ทั้งหมดหลังคาโรงเรือนใช้สแลนพรางแสง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สแลนความเข้ม 50 – 60% รองลงมาใช้สแลนความเข้ม 40 – 50% ลักษณะของโต๊ะวางกล้วยไม้ ส่วนใหญ่ ทำด้วยเสาคอนกรีตพื้นโต๊ะทำด้วยสายโทรศัพท์ เกษตรกร ส่วนใหญ่ใช้ กาบมะพร้าวเรือใบเป็นวัสดุปลูกกล้วยไม้ รองลงมาใช้กาบมะพร้าวอัดแท่ง/กระบะมะพร้าว และระยะเวลาของการใช้เครื่องปลูก ส่วนใหญ่ คือ 4 ปี รองลงมา คือ 3 ปี เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายส่วนใหญ่ จะปลูกกล้วยไม้สกุล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

หาวพันธ์ บอมโจแดง รองลงมาเป็นปลูกพันธุ์เหียงสกุล และแอนนา ต้นพันธุ์กล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่ได้จากการแยกกล้า และเกษตรกรทั้งหมด ขยายพันธุ์กล้วยไม้สกุลหาวด้วยตนเอง การให้น้ำกล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่ใช้สปริงเกอร์ แหล่งน้ำที่ใช้เป็น ส่วนใหญ่ใช้น้ำจากแม่น้ำ รองลงมาใช้น้ำจากบ่อกักเก็บน้ำ ประเภทของปุ๋ยที่ใช้ทั้งหมดเป็นปุ๋ยเคมี สูตรปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้ทั้งหมด คือ สูตร 30-20-10 รองลงมาเป็นสูตร 20-20-20 , 16-21-27 , 10-52-10 , 10-30-40 , 15-30-15 แมลงและสัตว์ศัตรูพืชที่เกษตรกรทั้งหมดพบในการผลิตกล้วยไม้สกุลหาว คือ เพลี้ยไฟ และ บั่วกล้วยไม้ และพบรองลงมา คือ หนอนกระทู้ผัก หนอนกระทู้หอม และหอยทากตามลำดับ การป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรทั้งหมดใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด โรคที่สำคัญที่พบในการผลิตกล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่ คือ โรคเน่าดำ การป้องกันกำจัดเกษตรกรทั้งหมดใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด และ การป้องกันกำจัดวัชพืช เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ทั้งหมดใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด รองลงมาเกษตรกรจะใช้แรงงานคนในการป้องกันกำจัด

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ทั้งหมด จะตัดดอกกล้วยไม้สกุลหาวในช่วงเวลาเช้า ลักษณะดอกกล้วยไม้ที่ตัดจะต้องมีดอกบานไม่น้อยกว่า 4 ดอก แหล่งจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหาวในประเทศส่วนใหญ่ จะจำหน่ายที่ตลาดปากคลองตลาด ลักษณะกล้วยไม้สกุลหาวจำหน่ายในประเทศ เกษตรกรทั้งหมดใช้วิธีการกำเตย รองลงมาใช้วิธีการขึงเป็นกิโลกรัม ช่องทางการจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหาว ในตลาดในประเทศเกษตรกรทั้งหมดใช้วิธีการจำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง มีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่จำหน่ายถึงผู้บริโภคโดยตรง วิธีการชำระเงินค่าจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหาวในประเทศ ทั้งหมดจะใช้วิธีชำระโดย เงินสด และเงินเชื่อ ผลผลิตกล้วยไม้สกุลหาวส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ เกษตรกร ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายยัง ประเทศอิตาลี รองลงมาเป็นประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศอเมริกา ตามลำดับ ลักษณะของผลผลิตกล้วยไม้สกุลหาวจำหน่ายต่างประเทศ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหาวทั้งหมด มัดเป็นกำ กำละ 10 ช่อ ช่องทางการจัดจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่จะจำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง กล้วยไม้สกุลหาวที่ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหาวทั้งหมด จะคัดเกรดกล้วยไม้สกุลหาว โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะคัดเป็น 4 เกรด มีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่คัดเป็น 3 เกรด การชำระค่าจำหน่าย จะชำระด้วยเงินเชื่อทั้งหมด และเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่จะได้รับความรู้ด้านการตลาดจากพ่อค้า และรองลงมาจะได้รับความรู้ด้านการตลาดจากเพื่อนร่วมอาชีพ

การปฏิบัติในการผลิตกล้วยไม้สกุลหาว เกษตรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหาว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ เกษตรกรทั้งหมด ใช้แหล่งน้ำมีคุณภาพ เหมาะสมกับใช้ในการเกษตร มีใช้เพียงพอตลอดทั้งปี น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต เป็นน้ำที่มาจากแหล่งน้ำที่ไม่ปนเปื้อน และแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่เป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม และมีเกษตรกรบางส่วน เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต แปลงปลูก โรงเรือน และวัสดุปลูก เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหาว ส่วนใหญ่ มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลงปลูก เกษตรกรทั้งหมดมีการทำคันดินล้อมรอบสวนเพื่อป้องกันน้ำท่วม จัดสร้างโรงเรือน เหมาะสมกับชนิดกล้วยไม้ อากาศถ่ายเทสะดวก เสาโรงเรือน ใช้เสาคอนกรีต เสาไม้ หรือเสาเหล็กตามความเหมาะสมของพื้นที่และความรุนแรงของลม หลังคาโรงเรือนใช้ตาข่ายพรางแสงสีดำ โตะวางกล้วยไม้ แข็งแรง เพียงพอ และเหมาะสม พื้นโตะวางกล้วยไม้ ต้องแข็งแรงเหมาะสมกับชนิดกล้วยไม้ และเกษตรกร พิจารณาการใช้วัสดุปลูกให้เหมาะสมกับชนิดกล้วยไม้การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เกษตรกรส่วนใหญ่ ติดตามการระบาดของศัตรูพืชในระยะต่าง ๆ หากตรวจพบให้ป้องกันกำจัดอย่างเหมาะสม เกษตรกรทั้งหมด ศึกษาชนิดศัตรูพืช ช่วงเวลาระบาด ลักษณะอาการของโรค ลักษณะอาการเมื่อมีแมลง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เข้าทำลาย เพื่อหาวิธีป้องกันกำจัดที่เหมาะสม ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลาก ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครอง อ่านคำแนะนำที่ฉลาก ก่อนนำไปใช้ระหว่างปฏิบัติงาน ต้องสวมเสื้อผ้ามิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ และเตรียมวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้มีความเข้มข้นที่ถูกต้อง ตามลำดับ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ส่วนใหญ่ ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหมดภายในครั้งเดียว เกษตรกรทั้งหมด เมื่อใช้วัตถุอันตรายหมดแล้ว ควรล้างภาชนะบรรจุสารเคมี หลังปฏิบัติงานทำความสะอาดร่างกายทันที ปิดฝาภาชนะบรรจุให้สนิท เก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตราย เก็บในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย กันแดด กันฝน และแยกสถานที่เก็บให้เป็นสัดส่วน ตามลำดับ และมีเกษตรกรส่วนใหญ่ แสดงป้ายชัดเจน แยกเก็บเป็นหมวดหมู่ สถานที่เก็บ มีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุ ต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครอง และทำลายและทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมี ในที่เหมาะสม ตามลำดับ

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรทั้งหมด เตรียมต้นพันธุ์จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การแยกลำ หรือการแยกตะเกียง ปลูกลงในกระบะก้ามปูหรือปลูกลงในกาบมะพร้าวพร้อมเปลือกแข็งที่วางหงาย และ การให้ปุ๋ย ควรให้ทั่วทั้งต้น ราก และใบ ยกเว้นดอก ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรทั้งหมด การเก็บเกี่ยวต้องพิจารณาอายุการตัด ตัดเร็วดอกตูมมาก ตัดช้าดอกบานมาก และมีเกษตรกรบางส่วน ใช้เครื่องมือ เช่น มีด กรรไกร ที่คมและสะอาด หลังการตัดแต่ละครั้งควรล้างเครื่องมือ ในแอลกอฮอล์ การพักผลผลิตหรือการขนย้ายในบริเวณเพาะปลูก เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ส่วนใหญ่ หลังจากตัดดอก ควรเคลื่อนย้ายออกจากโรงเรือนเพาะปลูก ไปยังจุดคัดแยกอย่างรวดเร็ว และเกษตรกรส่วนใหญ่ มีโรงเรือนที่ใช้คัดแยกต้องสะอาด ระบายอากาศดี มีแสงสว่างเพียงพอ การคัดแยกผลผลิต มีเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ที่คัดแยกตามขนาดและคุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือ ข้อกำหนดเรื่องกล้วยไม้ เลียบก้านด้วยน้ำยาซีดอายุ การบันทึกข้อมูล เกษตรกร ส่วนน้อย จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้น ๆ กรณีมีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง บันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาล เก็บบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน และเอกสารสำคัญ อย่างน้อย 3 ปี ติดต่อกันตามลำดับ

ปัจจัยการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยเฉลี่ยเกษตรกรมีปัจจัยการผลิต ได้แก่ ค่าต้นพันธุ์ เฉลี่ย 3,658.92 บาทต่อไร่ ค่าโรงเรือน เฉลี่ย 287,202.80 บาท/ไร่ ค่าปุ๋ย เฉลี่ย 1,883.58 บาทต่อไร่ต่อปี ค่าสารเคมี เฉลี่ย 17,524.48 บาทต่อไร่ต่อปี ค่าไฟฟ้า เฉลี่ย 26,573.43 บาทต่อไร่ต่อปี ค่าเช่าที่ดิน เฉลี่ย 21,839.16 บาทต่อไร่ต่อปี

3. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้คะแนนเฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการรวมกลุ่ม คะแนนเฉลี่ย 4.62 และ 4.23 ต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ GAP กล้วยไม้ มาตรฐานสินค้ากล้วยไม้ การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว คะแนนเฉลี่ย 4.10 4.04 3.66 3.50 และ 3.48 ระดับปานกลาง ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ และการเตรียมโรงเรือน คะแนนเฉลี่ย 3.33 และ 2.94 ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรต้องการมีคะแนนเฉลี่ย 2.53 อยู่ในระดับน้อย ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่มีคะแนนมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ คะแนน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เฉลี่ย 3.85 และ 3.62 ระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือ และราชการ คะแนนเฉลี่ย 3.04 และ 2.87 ระดับน้อย ได้แก่ เอกชน และ ไปสเตอร์ คะแนนเฉลี่ย 2.60 และ 1.84 ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ วิชิต/ชิต วิทย์ และแผ่นพับ คะแนนเฉลี่ย 1.78 1.70 และ 1.52 วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรต้องการมีคะแนนเฉลี่ย 3.34 วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การศึกษาดูงาน คะแนนเฉลี่ย 3.89 ระดับปานกลางได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การบรรยาย และการสาธิต คะแนนเฉลี่ย 3.32 3.19 และ 2.96

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงความห่างของอายุค่อนข้างมาก ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายอายุน้อยที่สุด 27 ปี และอายุสูงที่สุด 62 ปี แต่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี มีอายุเฉลี่ย 44.89 ปี ซึ่งสอดคล้องกับภักคพร พงษ์เจริญ (2551: 40) ที่ศึกษาการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี กล่าวถึงอายุเฉลี่ยของเกษตรกร เฉลี่ย 44.04 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา เนื่องจากการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายต้องอาศัยประสบการณ์ การปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง เกษตรกรจึงไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาในระดับที่สูง และมีเกษตรกรบางรายจบการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งสอดคล้องกับอายุของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ที่มีอายุเฉลี่ยไม่มากนัก ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน สอดคล้องกับที่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) ครัวเรือนของเกษตรกรมีสมาชิกเฉลี่ย 4.05 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีสื่อที่มีความทันสมัย เห็นได้จาก การที่เกษตรกรทั้งหมดมีโทรทัศน์ วิทยุ และเครื่องเล่นดีวีดี/ซีดี และมีส่วนใหญ่เกษตรกรมีอินเทอร์เน็ต เกษตรกรทั้งหมดได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเกษตรกรในอำเภอสามพราน และจากเพื่อนร่วมอาชีพ แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายค่อนข้างน้อย เฉลี่ย 2.62 คน และมีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.01 คน แต่พื้นที่ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกรค่อนข้างมาก เฉลี่ย 23.82 ไร่ ซึ่งพื้นที่ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเองบางส่วน และเช่าบางส่วน เกษตรกรทั้งหมดผลิตกล้วยไม้สกุลหวายเป็นอาชีพหลัก แต่มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพเสริม เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่มผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ไม่สอดคล้องกับแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายทั้งหมดมาจากเงินทุนของตนเอง และบางส่วนมาจากกลุ่มสถาบัน การเกษตรเพียง ร้อยละ 17.5

2. การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เกษตรกรสร้างโรงเรือนที่มีอุณหภูมิเหมาะสม หลังกาโรงเรือนใช้ชาแรนพรางแสง 50 – 60% ซึ่งเหมาะกับการเจริญเติบโตของกล้วยไม้สกุลหวาย สอดคล้องกับ นฤทธิ์ เจริญกิจประเสริฐ (2550:146-153) ระบุว่า กล้วยไม้สกุลหวายมีความต้องการแสงประมาณ 50 – 60% เพราะถ้ามีแสงสว่างมากเกินไป กล้วยไม้ใบไหม้และตายได้ ถ้าได้รับแสงสว่างน้อยเกินไป กล้วยไม้จะมีสีเขียวเข้ม ไม่สดใส ต้นสูงชะลูด อ่อนแอ เปราะ และหักง่าย แต่ถ้ากล้วยไม้ได้รับแสงพอเหมาะใบจะมีสีเขียวอมเหลืองนวล ๆ และสดใส เกษตรกรใช้โครงสร้างโรงเรือนเป็นเสาคอนกรีตเนื่องจากแข็งแรงทนทาน ราคาไม่แพง วัสดุหาง่าย เกษตรกรใช้โต๊ะวางกล้วยไม้ ที่ทำด้วยเสาคอนกรีตเดี่ยว ๆ พื้นโต๊ะใช้สายโทรศัพท์ เพราะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เป็นวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก มีความทนทาน เหนียว สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 15-25) ระบุว่า โรงเรือนเสาคอนกรีตเป็นโรงเรือนที่แข็งแรง ใช้เสาน้อย วัสดุหาง่าย ราคาถูก วัสดุปลูกใช้ก้ามมะพร้าวเรือใบ มากกว่ากระบะมะพร้าวอัดแท่ง เพราะก้ามมะพร้าวเรือใบราคาถูก เกษตรกรปลูกกล้วยไม้สกุลหวายพันธุ์บอมโจแดง เพราะเป็นพันธุ์ที่ปลูกง่าย ออกดอกตลอดปี ผลผลิต/ไร่สูง ดอกใหญ่ สีสด กลีบดอกหนา และเป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมี สารกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เพราะต้องการเพิ่มผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ หทัยกาญจน์ อารยะรัตนกุล (2546:42-47) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

เกษตรกรตัดช่อดอกบานอย่างน้อย 4 ดอก ซึ่งสอดคล้องกับกรรชิต ธรรมศิริ (2547:107) กล่าวว่า กล้วยไม้ควรตัดเมื่อดอกบาน 3 ใน 4 ส่วนของดอกเนื่องจากถ้าตัดในช่วงดอกยังตูม ดอกจะไม่บานและจะร่วงหล่น เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทั้งในและต่างประเทศ แหล่งจำหน่ายในประเทศส่วนใหญ่ ได้แก่ ปากคลองตลาด ลักษณะการจำหน่าย คือ ซึ่งเป็นกิโลกรัมและกำตอ การชำระเงินเกษตรกรได้รับค่าผลผลิตเป็นเงินสดและเงินเชื่อ การจำหน่ายตลาดต่างประเทศเกษตรกรคัดเกรดก่อนจำหน่ายโดยแบ่งเป็น 4 เกรด ได้แก่ ช่อสั้นสุดความยาวไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร จำนวนดอกบาน ไม่น้อยกว่า 4 ดอก ช่อสั้นความยาวช่อไม่น้อยกว่า 35 เซนติเมตร จำนวนดอกบาน ไม่น้อยกว่า 5 ดอก ช่อยาวความยาวช่อไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร จำนวนดอกบาน ไม่น้อยกว่า 6 ดอก และช่อยาวพิเศษความยาวช่อไม่น้อยกว่า 55 เซนติเมตร ดอกบาน ไม่น้อยกว่า 7 ดอก ผลผลิตที่เกรดต่ำช่อสั้นและช่อสั้นสุดส่งไปยังประเทศจีน ผลผลิตเกรดช่อยาวและช่อยาวพิเศษส่งไปขายยังประเทศอิตาลี และอเมริกา และสำหรับตลาดประเทศญี่ปุ่นต้องการดอกกล้วยไม้สกุลหวาย พันธุ์เอียสกุล ขาวสนาน และขาว SN สอดคล้องกับ ดวงพร อมศิริตันนะ (2548:8) ระบุว่า กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายที่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานจะจำหน่ายในประเทศ โดยตลาดที่เป็นแหล่งรวบรวมไม้ดอกไม้ประดับแหล่งใหญ่ของประเทศ ได้แก่ ปากคลองตลาด

สำหรับการปฏิบัติในการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ เป็นอย่างดี ยกเว้นการจดบันทึกข้อมูลซึ่งมีเกษตรกรส่วนน้อยที่ปฏิบัติ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะจดบันทึกการใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมีลงในปฏิทิน ไม่ได้จดในแบบบันทึกข้อมูล

ปัจจัยการผลิตการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย เกษตรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยเกษตรกรมีปัจจัยการผลิต ได้แก่ ค่าต้นทุน ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าจ้างแรงงาน ค่าไฟฟ้า ค่าเช่าที่ดิน โดยเกษตรกรมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก และสารเคมีที่เกษตรกรใช้ในปัจจุบันนี้เป็นสารเคมีที่ทางราชการได้ห้ามใช้ไปแล้ว จึงควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับสาเหตุที่ต้องมีการยกเลิกการใช้สารเคมีบางตัว เพื่อเป็นประโยชน์กับเกษตรกร และแนะนำให้เกษตรกรไปใช้สารเคมีตัวอื่น ทดแทนสารเคมีที่ห้ามใช้เพื่อสุขภาพของเกษตรกร

3. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย มีคะแนนเฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้และประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย จะเห็นได้จาก ประสบการณ์เฉลี่ย 17.62 ปี และได้รับความรู้จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมอาชีพ ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรต้องการมีคะแนนเฉลี่ย 2.53 อยู่ในระดับน้อย ซึ่งช่องทางการส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การเกษตรที่มีคะแนนในระดับมาก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์ ระดับปานกลาง ได้แก่ ภูมิมือ และราชการ ระดับน้อย ได้แก่ เอกชน และโปสเตอร์ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ วิดีโอ/ซีดี วิทย์ และ แผ่นพับ จะเห็นได้ว่า สื่อที่เข้ามาบทบาท คืออินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีเกษตรกรที่มีอายุน้อย กล่าวคือ มีช่วงอายุ 30 ปีหรือน้อยกว่า และ ระหว่าง 31 – 40 ปี อยู่ถึงร้อยละ 35.0 และมีระดับการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวส. และระดับปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 11.9 ประกอบกับในครัวเรือนของเกษตรกรมีคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ถึงร้อยละ 67.8 ซึ่งสอดคล้องกับ ดัชนีความผูกพันของเกษตรกร (2553 : 22) ด้านการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับเมื่อเทียบกับปี 2552 จากปัจจัยดังกล่าว จึงทำให้เกษตรกร สามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ตมากขึ้น วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการมีคะแนนเฉลี่ย 3.34 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเกษตรกรต้องการวิธีการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การบรรยาย และการสาธิตตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของกล้วยไม้สกุลหวาย และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า โดยนำมาใช้ตกแต่งสถานที่ให้เกิดความสวยงามในงาน และเทศกาลต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงฤดูที่กล้วยไม้สกุลหวายราคาถูกลง ให้เกษตรกรมีที่ระบายผลผลิตอีกทางหนึ่งนอกจากการจำหน่ายตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ลดการนำเข้าดอกไม้จากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพง
2. ควรจัดอบรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชที่เป็นปัญหาดำคัญของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก โดยไม่รู้วิธีป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูพืชที่ถูกต้องและเหมาะสม
3. ควรมีการปรับปรุงสายพันธุ์ใหม่ ๆ และมีระยะเวลาการให้ผลผลิตสม่ำเสมอและสัมพันธ์กับความต้องการของตลาด ให้ความรู้กับเกษตรกรเลือกระยะเวลาปลูกให้เหมาะสม เพื่อลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด และสำรวจการจดทะเบียนการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายในแต่ละปี เพื่อลดปัญหาผลผลิตออกมาล้นตลาดและราคาถูกลงในช่วงฤดูฝน
4. เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนร่วมอาชีพ จึงควรสนับสนุนเกษตรกรให้สนใจการเข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย กลุ่มเป็นศูนย์กลางการให้ความรู้ด้านการผลิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และเป็นศูนย์รวบรวมผลผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการต่อรองราคาผลผลิต
5. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย แสดงให้เห็นถึงความต้องการเนื้อหา ช่องทางในการถ่ายทอดทอดความรู้ และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของเกษตรกร ดังนั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จึงควรนำเสนอความรู้ ช่องทางและวิธีการที่เหมาะสมกับความต้องการ ระดับความรู้ และอายุของเกษตรกร เพื่อเป็นการประสิทธิภาพในการให้ความรู้ เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรที่จะนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูลเฉพาะเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เท่านั้น ซึ่งในขณะเดียวกันก็มีเกษตรกรที่ผลิตกล้วยไม้สกุลหวายในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย จึงควรมีการวิจัยซ้ำอีกครั้งเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ได้มาตรฐาน
2. เพื่อให้การวิจัยเรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร รวมถึงปัจจัยการผลิต ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร เพื่อจะได้ทราบปัญหาในการผลิตและสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไปได้
3. ภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนในด้านการพัฒนาการเกษตรและส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการผลิตกล้วยไม้สกุลหวายที่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
4. ศึกษาแนวทางการลดต้นทุนการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ด้าน ค่าก่อสร้างโรงเรือน ค่าวัสดุปลูก ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
5. ศึกษาบทบาทของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย ทั้งข้อดี และข้อเสียของการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม และการบริโภคให้ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2542) คู่มือการปฏิบัติปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมวิชาการเกษตร (2551) กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
- ครรชิต ธรรมศิริ (2547) เทคโนโลยีการผลิตกล้วยไม้ กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- จิตราพรรณ พิติก (2536) “ การผลิตกล้วยไม้เพื่อการส่งออก ” ใน คู่มือการผลิตกล้วยไม้เพื่อการส่งออก หน้า 23-25 กรุงเทพมหานคร กองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการเกษตร
- ชมรมกล้วยไม้บางเลน (2548) กล้วยไม้ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ
- ดวงพร อมัตริตะ (2548) เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไม้รุ่นที่ 2 สถานการณ์การผลิตและการตลาด วันที่ 9-10 กันยายน 2548 ณ โรงแรมโดมอนต์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถาบันพืชสวนกรมวิชาการเกษตร
- นวลนภา โกศลเมธากุล (2547) “ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนปลูกกล้วยไม้ตัดดอกของเกษตรกร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม “ วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นฤทธิ์ เจริญกิจประเสริฐ (2550) คู่มือการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เกษตรสยามบุ๊คส์
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ และ สุรพล เศรษฐบุตร (2553) “ แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 3 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ภักคพร พงษ์เจริญ (2551) “ การผลิตกล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกร อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี วิทยานิพนธ์
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

เขาวลัษณ์ วงศ์วรสันต์ (2548) “ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเรื่องทางปฏิบัติ
เกษตรที่ดี สำหรับกล้วยไม้ของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ในจังหวัดสมุทรสาคร ” วิทยานิพนธ์
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราณ (2555) สรุปผลข้อมูลการปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย อำเภอสาม
พราณ จังหวัดนครปฐม

